

Warszawa
Pl. Starynkiewicza 7
Tel. 28-59-59

A

WARSZAWA, UL. HIBNERA 11

wydanie

2 2 0

18

-09- 1969

389

42

WYSTAW

UNCLASSIFIED

„Reminiscencje“ Józefa

„REMINISCENCJE” — taki tytuł nosi prezentowana po raz pierwszy w Warszawie, w Galerii Współczesnej — wystawa twórczości plastycznej znanego scenografa, reżysera i malarza Józefa Szajny. Ekspozycja obejmuje główne dziedziny twórczości artysty — oglądamy tu obrazy (technika mieszana) z lat 1962—68, projekty scenograficzne (technika mieszana, collage) z okresu 1962—66, fotografie realizacji scenicznych, układy przestrzenne i układy przedmiotów. Zasadniczym walorem wystawy jest, że pokazuje ona najbardziej charakterystyczne cechy warsztatu twórczego Szajny, a układ ekspozycji został tak pomyślany, aby ukazywał to, co łączy wszystkie te prace, ich jednorodność emocjonalna i wyobraźniowa.

W obrazach Józefa Szajny dostrzegamy te same czynniki, które są tak charakterystyczne dla jego projektów scenograficznych — artysta kojarzy elementy czysto malarskie i realne, często pospolite rzeczy, przedmioty. Z chropowatego, jakby gęstego, ruchliwego tła pełnego gruzłowatych i gładkich powierzchni — występują zarysy postaci lub ich fragmenty, ułamki przedmiotów, materiały takie, jak: gips, drewno, szmaty, skóry. Formy i konkrety zyskują tu określony sens — stają się symbolami ludzkiego istnienia, losu.

Projekty scenograficzne Szajny — to jakby frapujące, samoistne dzieła plastyczne, sugestywne wizje poetycko-malarskie. Niewiele mają wspólnego z grafiką użytkową, technicznymi projektami — informacją dla teatralnych pracowni.

Wreszcie — osobna, największa część wystawy: „Reminiscencje 1939—45”, dzieło o najbardziej wstrząsającej wymowie. „Reminiscencje” — to jakby epitafium poświęcone pamięci artystów krakowskich aresztowanych w 1942 r. i wysłanych do obozu w Oświęcimiu, skąd niewielu powróciło. Jest to tzw. układ przestrzenny złożony z rozmaitych przedmiotów, rekwizytów, płaskich sylwet, dokumentalnych fotografii i powiększonego pisma — spisu obozowego. Wszystko to są realia, związane z tematem obozowej tragedii artystów — ale układ nie jest wyłącznie ilustracją tematu. Jest wielką metaforą. Kompozycję otwiera obozowa fotografia głowy starego rzeźbiarza Ludwika Pugeta, widoczna poprzez wykrój — puste miejsce po tym człowieku; zamykają ją zgrupowane na kształt cmentarnych krzyży stalugi na tle olbrzymiej obozowej listy nazwisk krakowskich artystów. Przestrzeń wypełniają malarskie i rzeźbiarskie rekwizyty, przedmioty przypominające obozowy koszmarny, abstrakcyjne sylwety ludzkich popiersi i pustych miejsc — wykrojów po nich. Całość wymową swoją przekracza granice tragicznej faktografii. Jest w „Reminiscencjach” ton niepokoju i tragizmu. Jest przypomnienie i ostrzeżenie.

Dodajmy jeszcze
rze tych prac. Józ
1922 r. w Rzeszowie
w Krakowie. Lata
obozach koncentrac
i Buchenwaldu. Stu
łach scenografii i
skiej ASP. Szajna
awangardowego teat
cie, w latach 1962-4
i kierownikiem arty
wienia teatralne w
scenografii były ni
stawiane na między
wach teatrów. Ob
jest reżyserem i so
atrze Starym w Ki
cuje z wieloma te
Brał udział w wiel
dzynarodowych eksp
filii teatralnej, jego
prezentowane były
wach indywidualnyc
kraju i za granicą.
laureata wielu nagr
m. in. w zbiorach M
go w Krakowie, Mu
w Warszawie, Muzeu
zbiorach prywatnych
nica.